

השקט שונשאר

אם לא די בכאב הפיזי והנפשי הכרוך באובדן עובר, אמהות שחוו "לידה שקטה" מספרות על חומה של דממה והתנכרות: המעסיקים אינם מתחשבים, החוק לא תמיד מכיר בהן כיוולדות, וכשהן רוצות לעלות לחלקת הקבר של הילד שאיננו, מתברר שגם הזכות הזו נמנעת מהן. קבוצות תמיכה ויוזמת חקיקה חדשה שעברה השבוע מבקשות לתקן את המעוות, ובעיקר להצמיח רגישות חברתית כלפי השכול המושתק: "רק אל תגידו 'היה ילד אחר ותשכחי מכל הסיפור'. זה הכי פוגע" לראת נטוביץ-קושיצקי איור: רונה מור

חדרי לידה	>
אשכוז נשים	>
ילודים	>

הצירים המוקדמים שחשה רות אופק לא הראיגו אותה במיוחד. למיזן היא הלכה לברה, "רק כדי לסמן וי", כדבריה. אחרי שני בנים, היא כבר ציפתה בקוצר רוח לתניוקת הקטנה שתפיח רוח חרשה במאזן הדמוגרפי של משפחתה. אבל או, כמעט בלי הכנה מוקדמת, הגיעה הבשורה הקשה. "המתמחה עשתה אולטרסהאונד וראתה שאין דופק. היא קראה לדופא הבכיר, שהסתכל וברק ואז אמר שהוא נורא מצטער אבל אני צריכה ללדת, כי העובר מת".

אופק, עורכת דין המוכרת בסביבתה כאישה חזקה ואסרטיבית, נשברה לרסיסים. הלידה שקטטה שנאלצה לעבור שינתה את חייה. היא ניסתה לחזור לשגרה כמה שיותר מוד, אבל כל מאמצייה התנפצו אל מול תחושת האובדן הקשה, ההתמודדות היומיומית המורכבת עם הטיפול במשפחה ובילדים, והתגובות של השכנים והחברים.

הבטיח "לידה שקטה" מתייחס למתרחש בחדר הלידה, ולהיעדרו הבולט של בכי תינוק המבשר על חיים חדשים, אבל אפשר גם לייחס אותו לשתיקה האופת את האירוע. לא תמיד הסביבה הקרובה מבינה, לא כל הולדות מודעות לאפשרויות שעומדות בפניהן, וגם אנשי הצוות הרפואי לא בהכרח מעודכנים בנהלים החדשים לגבי הליכי הפרדה מהתינוק וקבורתו.

בריוק מהסיבות האלה, אופק מוכנה להיחשף ולדבר על מה שעברה בשנתיים וחצי האחרונות, מאז אותה בשורה כואבת. חוסר הרגישות כלפיה הגיע לשיא ביחס שקיבלה ממקום עבודתה, אחד ממשדרי הליטיגציה המובילים בארץ. על פי החוק, נשים שעברו הפלה זכאיות לחופשת לידה – אך רק אם הדבר אירע מהשבוע ה־26 להריון והלאה; במקרה של אופק, ההריון הסתיים בשבוע ה־24, ולכן היא הייתה זכאית לשבוע אחד בלבד של חופשת מחלה. החוק מאפשר אמנם להאריך את החופשה על חשבון ימי המחלה הצבויים של העובר – ואופק בחרה לעשות זאת ולחזור לעבודה רק אחרי שישה שבועות, בהתאם לתקופת ההתאוששות שיוולדת וזוקקה לה. ומן לא רב אחר כך הודיעו לה כי היא מפורטרת. ההגנה החוקית מפני פיטורין לאחר חופשת הלידה, לא הייתה תקפה במקרה שלה. "תוך זמן קצר יחסית מצאתי את עצמי בלי לידה ובלי עבודה", היא מספרת.

איך הגיבו בכביבתך ללידה השקטה שעברת?
ומפחיתות – "אלללה תתגבר", 'תמשיכי הלאה', 'לא נורא, יהיה לך עוד ילד בשנה הבא', או 'מה את בוכה בכלל? יש לך שני ילדים בבית!' אבל זה לא משנה כמה ילדים יש; כל ילד הוא עולם ומלואו, וכל אחד שחसर הוא משמעותי. חוץ מזה, דווקא בגלל שיש לי ילדים יעתי מה אני מפסידה. לפעמים אני תוהה לעצמי מתי כבר לא אחשוב עליה כל יום".

את חושבת עליה כל יום?

"כן. כל פעם יש משהו קטן שמוזכר לי שהיא חסרה. היא חלק ממני. מה שקשה בלידות השקטות זה שהן מתרחשות כשההריון מאור מוחשי. את כבר מתכוננת ברמה הפרקטית לעוד ילד בבית – קונה בגדים, מסבירה לילדים, מודיעה במקום העבודה, מכינה את עצמך לתוספת של אדם למשפחה. בכל שנה, בתאריך שהיא אמר להיות יום ההולדת שלה, נשבר לי הלב מחדש. נשאר לי רק הגעגוע לכל מה שיכול היה וצריך היה להיות. אני לא חושבת שאפשר להמשיך הלאה ולשכוח ילד, וזה ילד, לכל דבר ועניין".

לראות את הקבר

אם התמונה של רות אופק מוכרת לכם, אולי זה מפני שגם אתם הייתכם למראה "עוגת השמרים שמשגעת את המדינה" – חפיסת שקיולר שהוטמנה בתוך בצק שמרים כרוך לצמח, וזרחה לפני כשנה את עמורי הפייסבוק. אופק, המוח שמאחורי המתכון המשותת ובעלת הבלוג "שמה במטבח", התרוצצה או בין אולפני הטלוויזיה, מתראיינת בשמחה לעוד אייטם מו'אנז "אני לא מאמינה איך הפוסט שלי הפך לוורדאלי".

הקמת הבלוג הייתה חלק מתהליך החלמה ארוך שעברה. אחר השלבים המשמעותיים ביותר בתהליך הזה הגיע שנה אחרי הלידה, כשאופק החליטה כי

עדיין חושבת על התניוקת שלי בכל יום. רות אופק

הנוהל כיום ברבים מבתי החולים הוא להציע ליוולדת לראות את התינוק ולהחזיק אותו, כדי להגיע לסגירת מעגל כלשהי. "אין הוכחות בספרות המקצועית לגבי התועלת או הנוק בנוהל כזה, אבל לפי הדיווחים וגם ממה שאנחנו רואים בקבוצות, לרוב הזוגות יש בכך תועלת", אומרת מלכה נוקריאז, מיילדת ומנחת קבוצות תמיכה. "נשים שלא ראו את התינוק סיפרו לנו שהן מצרות על כך לאחר מכן"

צילום: אבישע שאר-ישורן

השקט שנושאו

הצדקה", אומרת לנו לביא. "הגיעו אליי סיפורים קורעי לב של נשים שעברו לידה כזו. הן אמרו לי שזה לא רק הכסף, אלא עצם ההכרה והתמיכה, שלא כולן זוכות לה. מדובר על חיבוק מהמדינה והפגנת רגישות באחד הרגעים היותר מורכבים וקשים לאישה". אופק בטוחה שאילו החוק היה שונה בעת שהיא איברה את בתה, התקופה הקשה שעברה הייתה נראית אחרת. אף אחד לא היה מעו לפטר אותה, ומנוחה מעט יותר ממושכת הייתה בוודאי מסייעת להתאוששות. יחד עם זאת היא מבקשת להרגיש כי הזכויות וההכרה מהמדינה הן רק צד אחד של הסיפור; "חשוב לא פחות שאנשים יבינו מה בדיוק עובר על אישה שחוותה לידה שקטה. חשוב גם שהנשים ובני זוגן יידעו שיש למי לפנות, ושהכאב שלהם יוכה להכרה ולא לתגובות מקטיינות".

מורחי מספרת כי התגובות שהיא קיבלה, ברובן הגדול, היו דווקא תומכות, מה שסייע לה להרים את עצמה מהאובדן. אבל היכולת שלה לפתוח הכול ולהיחשף, היא לדבריה בגדר היוצא מהכלל. "רוב הנשים בקבוצה חלשות ואומללות, ואין להן יכולת לספר את החוויה בלי למרד בככי. יש נשים רבות שלא מרברות על העניין אפילו עם בני הזוג והמשפחה הקרובה, ולא מסוגלות לגעת בנושא גם אחרי שנים רבות". להתעלמות וחוסר התמיכה הסביבתית, היא אומרת, יש לעתים תוצאות מרחיקות לכת. "חרבה מאוד מהנשים איברו את הזוגיות או התקשו להחזיק מקום עבודה, והפכו למשוגעות בעיני הסביבה".

אפשר לנחש שרבות מהתגובות 'המקטיינות' באות דווקא מתוך בוינה טובה וניסיון לנחם. מוזי הדרך הנבונה לעשות זאת?

אופק: "הכי מתבקש זה לתת חיבוק גדול, להביע צער ולשאול אם אפשר לעזור במשהו – ואז לכבד את התשובה, גם אם היא שלילית. לא להגיד דברים בסגנון 'יהיה ילד אחר ותשכחי מכל הסיפור', כי הילד שיהיה לא מחליף ילד שאבד. בנוסף, חשוב להתייחס לבעל, ונתנים זריקה של חומר מסוים כדי לוודא שהעובר לא יסכול ולא יכאב לו. אחר כך, כשאינ דופק, מתחילים בלידה יזומה. ההבדל בין מצב כזה לבין לידה רגילה הוא שאין תינוק שמוזי את עצמו, מה שהופך את הלידה לאטית, כואבת ומסובכת. אצלי היא ארכה 12 שעות, שזה מחר יחסית ללידה ומה יקרה. סרטאציה מאוד קשה וטראומטית, ששנתיים אחרי אני עדיין מתמודדת איתה". מורחי דווקא ידעה שהיא מעוניינת להיפרד מבתה, ואפילו ביקשה מהמיילדת לצלם את התינוקת, כדי שתהיה לה תמונה למוכרת. אבל למיילדת היו תוכניות אחרות. "בהמשך התברר שהיא החליטה שזה לא מתאים ולכן לא צילמה. רק אחרי כמה שבועות הבנו שבגלל ההחלטה שלה אנחנו נשארו בלי מוכרת מהבת שלנו, וההכנה הזו מוטטה אותנו מחדש".

חיבוק גם מהמדינה

על פי נתוני משרד הבריאות, בשנת 2013 אירעו בישראל 1,085 לידות שקטות. כמעט שליש מתוכן – 342 לידות – התרחשו בשבועות 22-25 להריון. הזכויות ליוולדת, כאמור, ניתנות רק אם הגיעה לשבוע ה־26. את התעלמות החוק ממאות נשים שעברו לידה שקטה אחרי השבוע ה־22 מנסה כעת לתקן חברת הכנסת עליזה לביא (יש עתיד), שנתממה לנושא כבר בקדנציה הקודמת שלה בכנסת, יחד עם שרולת הנשים. ההצעה שלה לתיקון החוק, הנהנית מתמיכת שר הרווחה חיים כץ, אושרה השבוע בוועדת העבודה הרווחה והבריאות של הכנסת לקראת קריאה שניה ושלישית. לביא מקווה שתהליך החקיקה יסתיים עוד במושב הנוכחי.

"קיים פער גדול בין ההגדרה הרפואית בשטח של לידה שקטה לבין ההגדרה שנתון החוק, ואין לכך שום

רות אופק פנתה לבית החולים, ביקשה לראות תמונות של התינוקת ולברר היכן נקברה, ונאלצה להתווכח. "התקשרה אליי עובדת סוציאלית ששאלה למה אני רוצה לעשות זאת. לי זה נראה טריוויאלי – הרי זו הילדה שלי". בסופו של דבר איתרה את הקבר ועלתה אליו. "זה ממש שינה לי את החיים. ביום שביקרתי בבית העלמין הרגשתי שחזרתי להיות האדם החזק שהייתי"

שגם הוא איבר ילד".

מורחי: "היום, אחרי שנולדו לי שתי בנות בריאות, אפשר היה לחשוב שכביכול נעשה פה תיקון. אבל זה לא תיקון, כי מבחינתי יש לי ארבע בנות – שתיים בבית ושתיים שקבורות בחולון. הרי אם למישהו נפטר אח מסרטן, לא יגידו לו 'לא נורא, יש לך עוד אחים'". ובכל זאת, יש הבדל בין עובר לבין ילד שכבר נולד. "בהגדרות יש הבדל, זה נכון, אבל בתחושה של יולדת זה לא ככה. כל מי שהייתה בהריון והרגישה תנועות וראתה את התינוק באולטרסהאונד והכינה חדר והתכוננה נפשית – לא מרגישה את ההבדל".

לידה בלי צירים

אצל אלי, עורך במקור ראשון, ובתיה קלוטשטיין זה קרה בשלבים מתקדמים של ההריון הראשון, שנים אחרות אחרי חתונתם. "היו לנו הקשיים שלנו גם בדרך לשם", מספר אלי, "אבל עד חודש שמיני, שבוע 33 הכול הלך בסדר, שום בעיות. ואז, כשהיינו בשבת משפחתית בכפרצציון, בתיה פתאום לא הרגישה תנועות. אמרנו שנחכה למוצאי שבת. כדיעבר אני יודע שזה דבר שמיד צריך ללכת לבדוק, למרות שכלל הנהיא במקרה שלנו זה לא היה משנה.

"במוצאי שבת הגענו לבית חולים. היינו מלאים בחששות ותפילות, ואז אמרו לנו שזה סופי. זה קשה. חושבים מה לעשות, מה להגיד ולמי. זה הרי ילד ראשון, וההורים שלנו כך כל מחכים ללידה. ואו לקחו אותנו לחדר לידה, אבל הרחם לא מוכן ללידה, התינוק לא בכיוון, והגוף צריך להתחיל מאפס. אין צירים בכלל, מתחילים לתת הורמונים ומגביירים כל כמה שעות. אני חייב לציין שהיחס של הצוות היה מדהים, עם המון אהדה, לפעמים אפילו קצת חונק. ככה עברנו יומיים ארוכים עד הלידה".

ובמשך כל הזמן הזה – מה אתם עושים? על מה חושבים?

"מדברים על מה שהיה ומה שיהיה. יש כל הזמן תקווה קלושה שאולי הם יזעוים, כי המוניטור מחובר רק לצירים ולא לדופק, ולא עשו אולטרסהאונד מאו הבריקה

מאז שנת 2014 שונה הנוהל וכל עובר נקבר בחלקה נפרדת. אתר לקבורת עוברים כפי שראה בעבר

צילום: אבישע שאר-ישורן

^[1] כ"ד באדר א' תשע"ו, 4.3.2016, 969| דיוקן

< הראשונה. ביתנים מסביב שומעים כל הזמן צעקות של נשים יולדות, ומהחדר שלנו מוציאים את עגלת החימום עם השמיכה בשני צבעים, כי אין צורך. ויש עוד סוגיה קטנה אבל מעיקה, כי משלב מסוים המגע בינינו אסור לפי ההלכה, והו עוד יותר מסובך. רב שהתייעצנו איתו אמר לנו שבמקרים מסוימים אפשר להתיר. "אחרי הלידה יש כמובן הקלה. אנחנו לא ידענו בזמן ההריון מה מין העובר, ורק כשהכול הסתיים התברר לנו שזו בת. כמה דקות לפני כן שאלו איתנו אם אנחנו רוצים לראות מרחוק או להחזיק, והאם אנחנו רוצים לצלם. בתיה עוד מותשת אבל צריך להחליט מודר, כי אחר כך הם לוקחים אותה".

מה אתם החלטתם?

"אנחנו ראינו מרחוק. עדי היום אני חושב שאולי זו טעות שלא הזקחתי אותה, שלא לקחתי אותה ביריים. ראינו אותה לזמן מאוד קצר, ואולי עשרים שניות. היא לא הקוקה לי בזיכרון וזה חבל לי. ואו אתה צריך להחליט האם בית החולים ייקח אותה לקבר אחים, או לשלוח לנתיחה ולריאוג לקבורה בעצמך, או שהמכון יקבור אותה. שלחנו לנתיחה, אבל מעבר לאבחון הסיבה המיידית שגרמה למות – במקרה הזה דימום בכליות – לא היו ממצאים נוספים".

היו תגובות שאולי גרמו להעצמת הכאב?

"מנהל מחלקת יולדות היה בחופש כשאנחנו הגענו, ומיד אחרי הלידה הוא נכנס ודבר ראשון אמר 'מול טוב'. ברור שזה לא נעשה ככוונה, אבל עדיין זה היה קשה. בגדול היו תגובות מחובקות, ושמענו גם לא מעט סיפורים כואבים. פתאום גילינו שזה קרה לדרבה מאוד אנשים. יש כאלו שרוצים לספר, ויש הרבה אחרים שמבחינתם זו צלקת וריפה שנושאים אותה בשקט. בסופו של דבר, לא אירבת מישהו שהיו לו חיים. אתה מתאבל על חלום שנגזו".

מאו ולדרו לאלי ובתיה שני ילדים, "אבל זה לא אומר שזה עבר. הלידה השקטה מן הסתם תישאר איתנו לנצח, וכן, זה טראומטי מאוד. אחר כך, בדריונות הבאים, זה כל הזמן שם. יש פחד, ואתה לא לוקח את הדריון והלידה כמוכנים מאליהם".

תמונה למזכרת

בגן החיות התנ"כי בירושלים הולכת ומתקרמת בימים אלו פינת הנצחה צנועה ובה עץ תות, מפל מים ושלט וזכרון לתינוקות שנולדו בלידה שקטה. בראש חודש ניסן הקרוב ייחגג המקום, פרי יוזמתן של המשתתפות בקבוצת תמיכה שמנחה מלכה נוקריאן, בחסות בית החולים הרסה עיניכרים. נוקריאן, אחות מיילדת מזה 31 שנה והארארית על מרפאת הריון בסיכון בהרסה, הייתה מהראשונות בארץ להרים את הכפפה של מתן מענה אחרי לידות שקטות. "כמיילדת צעירה ראיתי שלא מטפלים בזה מבחינה רגשית", היא מסבירה. "גם הצוות הרפאי יכול להיות שותף למה שמרגישות היולדות – אכזבה, פספוס ולפעמים אפילו כישלון".

בעקבות תאונה קשה שעברה נוקריאן עצמה לפני כ־12 שנים, היא החליטה לקדם את הטיפול במקרים של אובדן הריון. יחד עם מנחות נוספות היא הנחתה מאז שנת 2006 כששים קבוצת תמיכה לנשים שחוו את הכאב הזה. במקביל דאגה נוקריאן למתן הכשרה מיוחדת לכל האחיות המיילדות במחלקה. "צעבר, כשידעו שעומדת להתרחש לידה שקטה, היו צריכים לחפש מיילדת שתתנדב להיות שם. היום אין כוה דבר, כולן רוצות וגם מוכשרות להכיר. בסוף זה מעצים גם אותנו, ודרבה פעמים נוצר חיבור מאוד מיוחד עם האישה".

לדבריה, רבות מהנשים ציינו שקבוצת התמיכה היא המקום היחיד שבו מרבנים על "תינוק שמת, ולא על "עובר" – "זוה מאוד חשוב, כי זה נתון משמעות לאוברד". אמירה נוספת שחורה כחוט השני בכל הקבוצות הייתה שבאוברד תינוק בלידה שקטה חסרה פרדה מחישה. בעקבות הבנת הצורך הזה של האמהות, הנוהל כיום בהרסה ובבתי חולים רבים אחרים הוא להציע ליולדת לראות את התינוק ולהחזיק אותו, כדי להניע לאיוושהי סגירת מעגל. "אין הוכחות בספרות המקצועית לגבי התועלת או הנזק בנוהל כזה, אבל לפי הדיווחים וגם ממה שאנחנו רואים בקבוצות, לרוב הזוגות יש בכך תועלת. נשים שלא ראו את התינוק סיפרו לנו שחן מצויות על כך לאחד מכן".

הנחיה חשובה נוספת נוגעת לתינוק: בכל לידה שקטה, בין אם ההורים ביקשו ובין אם לא, האחיות

ראוי שהסביבה תתייחס להורים כאל אבלים, זו גמילות חסדים. הרב אברהם ובתיה סתיו וילדיהם

שרון מזרחי: "רוב הנשים בקבוצה הן חלשות ואומללות, ואין להן יכולת לספר את החוויה בלי למרד בכבי. יש נשים רבות שלא מדברות על העניין אפילו עם בני הזוג והמשפחה הקרובה, ולא מסוגלות לגעת בנושא גם אחרי שנים רבות. יש כאלה שאיבדו את הזוגיות או התקשו להחזיק מקום עבורה, והפכו למשוגעות בעיני הסביבה"

המיילדות רואנות לצלם את התינוק באופן מכובד ולתייק את התמונות יחד עם גיליון היילוד. "גם הורים שלא היו מעוניינים לראות את התינוק, יוכלו לראות מאוחר יותר את התמונות אם יתחרטו", אומרת נוקריאן.

יחד עם מכון "עתים", המסייע בפנייה לשידוּחי דת, שוקדת נוקריאן בימים אלה על הכנת נוהל מסודר של פרדה בלידות שקטות, בתקווה שמשרד הבריאות יאמץ אותו ויחיל אותו על כלל בתי החולים בארץ. במקביל הוקם לאחרינה צוות בין־משרדי ובו נציגים ממשדר הבריאות, המשרד לשירותי דת והביטוח הלאומי, במטרה להוציא הנחיות מסודרות ומפורטות בנוגע לאחריות המוטלת על כל אחד מהגופים המטפלים באוברד הריון. את הקמת הצוות הזה יזמה ר"ד תמר אשכנזי, מנהלת מרכז ההשכלות הארצי, בעקבות תלונות שהגיעו אליה על חוסר מידע חוסרי סדר בכל הנוגע להליך קבורת העוברים. בחלק מהמקרים, כך התברר לה, הם נקברים במעין בורות גדולים בבתי הקברות, מתחת לרלתות ברזל כבדות וללא ציון שמי. מאז יוני 2014 קיים נוהל מסודר שלפיו עובר שגולד משבוע 22 ואילך נטמן בחלקת קבר נפרדת, הניתנת ליוהוי. לבני המשפחה שמורה האפשרות להעביר את הטיפול בקבורה לבית החולים, או להתשתף בהליך –

צילום: תרמים אתר

הרב אברהם סתיו: "אף אחד לא ציין בפנינו את העובדה שלפי ההלכה צריך לתת שם לתינוק הזה. הרגשנו חיבור עמוק אליו, אבל המסר שקלטנו הוא שאין פה אדם בעל מעמד הלכתי. בבית החולים רק שאלו אם אנחנו רוצים לראות אותו, המליצו שלא נראה אותו, ועשינו מה שהמליצו. לא הסבירו אם קוברים, איך קוברים. לא היה שום קשר לעובר, שפשוט נמחק מהסיפור"

השקט שנושאר

רצוי, שההורים הם אלו שיקראו בשם: במקורות מוסבר שהמנהג הזה נועד ליצור זיקה בין הילד להורים בתחית המתים, שיהיו זה את זה ויהיו חלק מאותו תא משפחתי". אולי ההתנהלות הקיימת היום נועדה להקל ולהגן על ההורים.

"הניסיון למועד את החוויה של אוברד הריון הוא חלק ממסורת ארוכת שנים, בגלל מציאות שבה אוברד ילדים צעירים היה מנת חלקן של רוב המשפחות. שיעורי אוברד ההריון היו גבוהים עשרות מונים לעומת היום, ואי אפשר היה לתת מקום לכל חוויה כזו. לכן יש גם שורה ארוכה של מנהגים שממועדים את ביטויי האבלות במקרים כאלה. זה אולי היה נכון בזמנו, אבל היום המודעות הרגשית גבוהה יותר, ובמקורות עצמם אנחנו רואים שההלכה כן מעניקה משמעות לאוברד של עובר. אני חושב שאם לא נותנים להורים חופש לבטא את התחושות, הן יבואו כסופו של דבר לידי ביטוי הרסני".

בני הזוג סתיו לא הצליחו לאתר את הקבר של בתם עדי היום, אבל את החלל ההלכתי התודעתי החליט דרב סתיו למלא. לשם כך כתב את הספר "כחלום יעוף", שעוסק בהתמודדות רוחנית ואמונית עם הפלות ולידות שקטות, וגם בהיבט ההלכתי שלהן. בעמוד הראשון של הספר ישנה הקדשה – "לעילוי נשמת בתנו האהובה וזילפה".

על פי החלכה אין חובת אבלות על תינוק שנפטר בתוך שלושים יום מלידתו, אומר הרב סתיו, ועם זאת, לפי פסיקת הרב משה פיינשטיין גם על מוות של נפל או עובר מברכים "ברוך דיין האמת", כמו על פטירת קרוב אחר. "בסופו של דבר מדובר במוות. כמו שלבן מאומץ אין חובת אבלות על הוריו המאמצים ועדיין מעודדים אותו לקבל על עצמו כמה מהמנהגים, גם כאן יש מרחב שלם של פעולות שאינן מחויבות אך הן מותרות. כמו כן נכון וראוי שהסביבה תתייחס להורים כאל אבלים. ההורים רשאים לבקש את ההתנחמות הזו, והיא גם חלק ממצוות גמילות חסדים, כך שהחברה

איתנו אפילו על ההיבטים הטכניים והפיזיים הכי פשוטים שקשורים לאישה שעוברת לידה. מעבר לזה, לא ידענו האם יש הר כלשהו ביהדות לחוויה העוצמתית והכואבת שאנחנו עוברים. האם התחום של קבורה ומנהגי אבלות בכלל רלוונטי? ממה ששירדו לנו, התחושה הפשוטה הייתה שלא: שאוברד הריון או הפלה הם רק איוושהי תקלה, משהו שלא הלך ואפשר לנסות שוב.

"אף אחד לא ציין בפנינו את העובדה שלפי ההלכה, צריך לתת שם לתינוקת הזו. אנחנו הרגשנו חיבור מאוד עמוק אליה, אבל המסר שקלטנו הוא שאין פה אדם בעל מעמד הלכתי. בבית החולים רק שאלו אם אנחנו רוצים לראות אותה, המליצו לנו שלא, ועשינו מה שהמליצו. מעבר לכך לא הוצג מידע אחר – אם קוברים, איך קוברים. אין שום קשר לעובר, שפשוט נמחק מהסיפור". חרשים אחרים לאחר הלידה החל הרב סתיו לחפש תשובות בספרות התורנית, וגילה לתדהמתו שיש עולם הלכתי שלם שעוסק במקרים כאלה. "אוברד כזה לחלוטין לא דומה לאוברד של אדם חי, אבל עדיין קיימת חובת קבורה, יש חובה לבצע ברית מילה כאשר זה אפשרי, וקוראים לתינוק בשם. קריאת השם היא לא אופציה, זו ההלכה".

מה הרגשת כשגילית את כל זה?

"חוסר נוחות שגובל בייסורי מצפון. הרגשתי שזנחתי, אפשר לומר, לידה שלי. יש חובת של הורה כלפי ילדו כשהוא חי, ויש חובת כלפיו כשהוא מת. זו תחושה ילדו לגלות שלילדה שלי ניתן שם על ידי אנשים זרים, ושאני לא יכול באמת להיות בטוח שכל הנהלים של הקבורה התבצעו כמו שצריך".

על פי המקובל היום, מסביר סתיו, אנשי החברה קדישא שאליהם הועבר התינוק קוראים לו בשם – ונחוג שזה יהיה שם לא מקובל, למשל מתושלח לוכר או זילפה לנקה. "מבחינה הלכתית רואי שאפשרי, ואפילו

צריכה לשים לב האם הם זקוקים לכך. אפשר לבצע מנהגים לעילוי נשמתו של אדם כמו לימוד או תפילות, והם בחלל שייכים ורלוונטיים גם בהפלה, כי גם לעובר יש נשמה".

מה לגבי אמירת קדיש?

"לא נהוג לומר קדיש על ילדים קטנים, אבל גם זה מן המנהגים שאדם יכול לאמץ אם הוא חש צורך בכך, שכן במסגרת ההלכתית המקובלת אדם יכול לומר קדיש גם אם אין לו חוב".

הוא עצמו לא אמר קדיש על הבת שאיבד, "אבל כן השתדרלנו חסיים מסכת ביום השנה, לתת צרקה ולקיים פעולות אחרות שהוקדשו לעילוי נשמתה".

האם גם אחרי לידה שקטה צריכה היולדת לברך 'הגומלי', כמו בלידה רגילה?

"כן. גם כאשר אדם עבר תאונה קטלנית ומשפחתו נספתה, הוא צריך לברך הגומל. אין תחושה של שמהו ושל הוריה שלמה, אבל חשוב לקבל תחושה שהאוברד והכאב הם לא חוות הכול. מודים לקב"ה על מה שיש, ועל זה שמר אותנו בחיים. אבל אפשר להמתין עם הברכה, לא חייבים לבצע אותה בימים הראשונים". סתיו מספר כי בעקבות הוצאת ספרו קיבל מגוון רחב של תגובות. "היו שאמרו שכלל אינם מרגישים את תחושות האבלות שאני מתא, וחשוב לי להגיד שזה בסדר גמור. אני לא מאמין בהפעלת לחץ על ההורים להתאבל, ואסור לשרד להם שם הם לא מרגישים קשר לתינוק הם לא בסדר. מצד שני, פנתה אליי אישה שטיפרה שלפני שלושים שנה היא עברה לידה שקטה, וזו פעם ראשונה שמישהו אמר לה שמוותר לה להתאבל, ושיש מקום לתחושות שהיא הרחיקה במשך עשרות שנים. "אני מרגיש שהספר הזה לא עומד לברו. הוא חלק מתהליך שמתרחש בעשור האחרון, בין היתר בפורומים באינטרנט, של יותר ויותר מודעות לנושא. אדם שעובר היום אוברד כזה, יודע שהוא לא לבר, ושהוא לא מוור אם הוא מרגיש כאב ואוברד". ■

תגובות: dyokan@makorrishon.co.il

הלידה השקטה היא ארוכה, איטית וכואבת. צילום אילוסטרציה